

סעיף ז'

מנהגנו בק"ק בית אל יכב"ץ לומר^א סדר התשליך אחר תפלת מנחה דיום ראשון ואפילו אם חל יום ראשון בשבת [שמן ששן על פעה"כ דף קי"ז ע"א].

נר שלום

אברהם להעלות את יצחק לעולה לא נח ולא שקט השטן להניא ולפתות את אברהם שלא ילכו כדי שיוכל שדברי הקטרוג שקיטרג עליו יוצדק ובכל זאת לא השגיוחו בו.

עיין בדברי המדרש וז"ל: ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי. בא לו ס"מ הרשע [הא' הסטן] אצל אבינו אברהם אמר לי סבא סבא אובדת לבך [כוונתו ליצחק שהוא כלנו של אברהם] בן שניתן לך לק' שנה אתה הולך לשוחטו. אמר לו [אברהם אבינו] על מנת כן.

אמר לו [הסטן] ואם מנסה אותך יותר מכאן אתה יכול לעמוד וכו' אמר לו ויותר על דין. אמר לו [הסטן לאברהם אבינו] למחר אומר לך שופך דם את חייב שפכת דמו של בנך אמר לו [אברהם אבינו] על מנת כן.

וכיון שלא הועיל ממנו כלום בא לו אצל יצחק אמר לו ברא דעלובתא וכו' של הענייה והלכה [כך פירש הערוך וכוונתו היתה על פרה אמינה] הולך הוא [אנכי אברהם] לשוחטך. אמר לו [יצחק אבינו] על מנת כן וכו' עכ"ל.

ובמדרש תנחומא פרשת וירא [סוף סימן כ"ג] הביא בשינוי לשון דברי המדרש רבה והוסיף תוספת כעיקר וז"ל: ויקח את שני נעריו עמו אמר עד שאקרבנו ישמרו הם את הכלים קדמו השטן בדרך ונדמה לו כדמות זקן אמר לו לאן אתה הולך, אמר לו להתפלל אמר לו ומי שהולך להתפלל למה אש ומאכלת בידו ועצים על כתפו, אמר לו שמא נשהא יום או יומים ונשחט

(א) סדר התשליך וכו'.

ענין מנהג התשליך שנהגו בו ק"ק אשכנז ומשם נתקבל גם כן בק"ק ספרד לעשות ביום ראש השנה צריך לידע מהו שורשו ומדוע מקיימים אותו דווקא בראש השנה גם אם הוא בא לרמז על דבר שנעשה בראש השנה או הוא מוכרח לקיימו גם צריך לידע מדוע נהגו לילך אל הנהר לעשות סדר התשליך ולא עושים אותו בבית כנסת. גם צריך לידע מהו סדר התשליך ומי תיקן לאומרו.

איתא בגמ' סנהדרין [דף פ"ט ע"ב] ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם [וקאליס] אחר מאי [אחר אלה ענין] אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן זמרא אחר דבריו של שטן [וכך היה המעשה] ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול [ביום הגמל את יצחק] אמר השטן לפני הקב"ה הוא רבנו של עולם זקן זה חננתו למאה שנה פרי בטן. מכל סעודה שעשה לא היה לו תור אחד או גוזל אחד להקריב לפניך [כקרבן חודה על הולדת יצחק] אמר לו [הקב"ה] כלום עשה [את אותה שמחה] אלא [ובגלל] בנו. אם אני אומר לו זבח את בנך לפני מיד זבחו מיד [וכתיב] והאלהים נסה את אברהם ^{אוצר החכמה} עכ"ל.

ובמדרש רבה פרשת וירא [סימן כ"ו אות ז'] אפשר שהוא המשך למה שכתוב בגמ' שמחמת הקיטרוג נסה הקב"ה את אברהם ועיין במדרש רבה הזה שאחר שנצטווה

נר שלום

ונאפה ונאכל, אמר לו זקן לא שם הייתי כשאמר לך הקב"ה קח את בנך וזקן כמותך ילך ויאבד בן שנתן לו למאה שנה לא שמעת המשל מה שהיה בידו אבדו ומבקש מאחרים ואם תאמר יהיה לך בן אחר תשמע מן המשטין ותאבד נשמה שתחייב עליה ^{אומר תחכמה} בדין, אמר לו לא משטין היה אלא הקב"ה יתברך היה לא אשמע ממך, הלך מעליו ונדמה לבחור ועמד על ימינו של יצחק אמר לו לאן אתה הולך, אמר לו ללמוד תורה, אמר לו בחיך או במיתתך, אמר לו וכי יש אדם שילמוד אחר מיתה, אמר לו עלוב בר עלובה כמה תעניות נתענית אמך עד שלא נולדת והזקן הוא השתטה והוא הולך לשחטך, אמר אף על פי כן לא אעבור על דעת יוצרי ועל צווי אבי, חזר ואמר לאביו אבי ראה מה אומר לי זה, אמר לו אל תשגיח עליו שאינו בא אלא ליעף לנו, מיד ויאמר יצחק וגו', ביום השלישי וכי מאחר שהדרך קרובה למה נתעכב שלשת ימים כיון שראה שלא קבלו ממנו הלך ונעשה לפניו גהר גדול, מיד ירד אברהם לתוך המים והגיעו עד ברכיו, אמר לנעריו בואו אחרי ירדו אחריו, כיון שהגיע עד חצי הנהר הגיע המים עד צוארו באותה שעה תלה אברהם עיניו לשמים אמר לפניו רבש"ע בחרתני והוריתני ונגלית לי ואמרת לי אני יחיד ואתה יחיד על ידך יודע שמי בעולמי והעלה יצחק בנך לפני לעולה ולא עכבתי והריני עוסק בצוויך ועכשיו באו מים עד נפש אם אני או יצחק בני טובע מי יקיים מאמרך על מי יתייחד שמך, אמר לו הקב"ה חייך שעל ידך יתייחד שמי בעולם, מיד גער הקב"ה את המעין ויבש הנהר ועמדו ביבשה, מה עשה השטן אמר לאברהם ואלי דבר יגונב וגו' [איוב ד יב], כך שמעתי מאחורי הפרגוד

השה לעולה ואין יצחק לעולה אמר ליה כך ענשו של בדאי שאפילו אומר אמת אין שומעין לו, מיד וירא את המקום מרחוק, והיאך נראה מרחוק מלמד שמתחלה היה מקום עמוק כיון שאמר הקב"ה לשרות שכינתו עליו ולעשות מקדש אמר אין דרך מלך לשכון בעמק אלא במקום גבוה ומעלה ומיופה ונראה לכל, מיד רמז הקב"ה יתברך לסביבות העמק שיתקבצו ההרים למקום אחד לעשות מקום השכינה, לפיכך נקרא הר המוריה שמיראתו של הקב"ה יתברך נעשה הר עכ"ל.

ונראה דמשום זה הולכים לנהרות לזכור העקידה לעורר רחמים על בניהם של אלה [אברהם ויחזק] שמסרו עצמם ועמדו בנסיון גדול שכזה. וכשיזכור על הנהר עקידתו של יצחק בפועל בזה יתעורר תשובה בלבו.

אי נמי הולכים לנהר ששם יש בו מים ומשליכים לבם לשמים בעומדם על המים לעורר המחשבה ולהפעיל הכוונה לפשפש במעשים אשר לא טובים על מנת להטהר מהן ולשוב לפני ה' כי ירבה לסלוח לטהרינו מעוונינו שכן המים הם סמל הטהרה ובהיפך הטינוף והלכלוך הוא סמל לטומאה והעבירה ובכח העמידה על המים וביחד עם הכוונה לשוב לטהרנו מכל טומאת מעשה ורעיון הרי שמחשבה גורמת שהקב"ה ישוב לטהרנו כמאמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גילולכם אטהר אתכם ואומר מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים כך הקב"ה מטהר את ישראל.

נר שלום

ומכאן תבין טעם נכון על דרך הפשט לעשות סדר התשליך על הנהר ודווקא בראש השנה.

אך דא עקא ממה שראיתי בגמ' חולין [דף ל"ה ע"ב] רב נחמן מנהרדעא איקלע לגבי רב כהנא לפום נהרא ורב נחמן הזדמן לביתו על שפת הנהר במעלי יומא דכפורי [בערב יום הכיפורים] אתו עורבי שדו כבדי וכוליתא [כלא עורבים והיו משליכים כנדים וכליות כרחוב] אמר ליה ורב כהנא לרב נחמן שקול ואכול האידנא דהיתירא שכיח טפי [היום הוא ערב יום הכיפורים ורוב הקוחטים ישראלים הם ואין חשק לבקר טריפה] ע"כ. ויש לתמוה דמה עושים שתי קדושי עליון על שפת הנהר בערב יום הכיפורים כשכל ישראל עסוקים וטרודים ומתכוונים למצות היום אם לא נאמר על דרך אפשר שהיו שם כדי לעשות סדר תשליך.

ואם כנים דברינו הרי שסדר תשליך הוא לא נעשה בראש השנה דווקא אלא בכל עשרת ימי תשובה ואף בערב יום הכיפורים.

עיי' מספר משנת יעקב הביאו במנהג ישראל תורה חלק ג' [סימן תקפ"ג סוף אות ד'] שהביא הגמ' הנז' סימוכין לכמה מן הצדיקים שהיו נוהגים לעשות סדר התשליך בערב יום הכיפורים עיי' עליו שם. עוד עיי' בספר יפה ללב [חלק ב' סימן תקפ"ג אות י"ב] שכתב דמן הראוי היה לנהוג מנהג זה ביום הכיפורים אלא שיש לחוש לדברי האומרים שאין אומרים אותו אם חל בשבת ויום הכיפורים שבת שבתון ועוד טעם כי תכבד העבודה על האנשים כולם כי היום קצר והמלאכה מרובה מריבוי התפלות והסליחות עכ"ל.

ואולי אפשר מעתה להבין מה שכתב רש"י במסכת שבת [דף פ"א ע"ב ד"ה פרפיסא]

ודומה לזה ראיתי להרב כתר שם טוב גאגין בהלכות ראש השנה [206 97] שכתב וז"ל: משום זה הולכים אל הנהר שיש בו דגים ויש נותנין טעם אחר כי לדגים אין גבינים ועיניהם פקוחות תמיד, כל זה כדי להתעורר עין פקחא דלעילא וכשם שדגים חיים נאחזים במצודה כך אנו נאחזים במצודת המות והדין ומתוך כך נהרהר בתשובה עכ"ל.

והרמ"א בספר תורת העולה [חלק ג' פרק כ"ז] כתב ומנהג ישראל תורה היא במה שהולכים אל המים ואומרים תשליך במצולות ים וגו' להיות כי אין מצולת ים ניכר ענין בריאת העולם שהוא התהום וכו' והוא אשר חידש העולם כרצונו לתכלית ישוב הארץ וכו' לכך אנו הולכין על המים בראש השנה שהוא יום הדין לשום כל אחד על נפשו ענין בריאת העולם וכו' ומתחרט על ידי זה על כל עוונותיו וחטאים נמחלים וכו' ויש רמז לזה בזוה"ק פרשת אמור [דף ק"א] דאתחפי ההוא חטאה דהאי זכאה באינן דאיקרין במצולת ים כדאית אומר ותשליך במצולות ים כל חטאתם.

ויש שמצאו רמז לזה ממה שכתוב ויאספו כל העם כאיש אחד על הרחוב לפני שער המים ואסיפה זו היתה ביום ראש השנה ככתוב שם ויבוא עזרא הכהן את התורה וכו' ביום אחד לחודש השביעי עכ"ל.

מכל זה למדת שהליכה לנהר הוא כדי לעורר את לבות עם ישראל לתשובה ולחרטה דווקא ביום ראש השנה שבו נעקד יצחק ועמד אברהם אבינו בנסיון גדול וקודם לכן כשנכנס בתוך הנהר והגיעו המים עד צוארו ובזכות זה יכתב הקב"ה בספר החיים ובספר הזכרון.

נר שלום

גם בן דורו של מהרי"ל בספר המנהגים טירנא [נהלכות ראש השנה דף ק'] העיד על קיום המנהג והוסיף וז"ל: ורגילין לילך על הנהר ולומר תשוב תרחמנו וגו' ורואים דגים חיים עכ"ל.

וכן הרמ"א פרש המפה על השולחן [סימן תקפ"ג סעיף ב'] וכתב דהמנהג לעשות סדר התשליך בראש השנה עיין עליו.

וכן במעגלי צדק בהלכות שופר [דף קי"ט ע"א] כתב וז"ל: נוהגין אחר הסעודה [נראש השנה] ללכת על פת ימים ונהרות לסימן תשליך במצולות ים כל חטאתנו וכו' עכ"ל.

[אוצר החכמה]

ועוד לרבים רבים מן הפוסקים שסוברים שתשליך מקיימים ביום ראש השנה עיין עליהם.

ולענין זמן קיום סדר אמירת תשליך עיין בדברי מהרי"ל הנז"ל שכתב שנוהגין לילך לעשות תשליך אחר הסעודה ומשמע מדבריו שהיה זה קודם תפלת מנחה של ראש השנה.

והרמ"א שהבאנוהו לעיל כתב "והולכין אל הים לומר ותשליך" וכו' משמע דאין לתשליך זמן וכל אימת שיכול לומר התשליך יעשה אותו אם קודם מנחה או אחר מנחה.

ובשו"ת שיח יצחק [אור"ח סימן רע"ז אות ד'] ביאר טעם הדבר והיינו דלסברת מהרי"ל שסבר דאמירת סדר התשליך קודם מנחה להיות שהוא זכר לעקידה שהיתה קודם שתיקן יצחק אבינו את תפלת המנחה עיין עליו.

ולסברת הרמ"א נראה דכיון שסובר דטעם התשליך משום התעוררות לחרטה ותשובה אם כן מה לי אם קודם מנחה ומה לי אם אחר המנחה.

שכתב וז"ל: ובתשובת הגאונים מצאתי שעושין חותלות מכפות תמרים וממלאין אותם עפר וזבל בהמה וכ"ב או ט"ו יום לפני ראש השנה עושין כל אחד ואחד לשם כל קטן וקטנה שבבית וזורעים לתוכן פול המצרים או קיטנית וקורין לו פורפיסא וצומח ובערב ראש השנה נוטל כל אחד שלו ומחזירו סביבות ראשו שבעה פעמים ואומר זה תחת זה, וזה חלפתי וזה תמורתו ומשליכו לנהר עכ"ל.

והגם דרש"י כתב בשם הגאונים דבראש השנה היה מנהגם להשליך לנהר הקטנית **אולי** ובדרך אפשר היו כאלה שנהגו להשליך להנהר בערב יום הכיפורים שאז הוא זמן היותר נכון לעשות התשליך שהוא מין שילוב כפרות עם תשליך כי מחד גיסא הוא משליך דבר מה לנהר דומיא דתשליך שמשליכים כל חטאתינו ומחד גיסא הוא כפרות כיון שאומר זו חליפתי זו כפרתי דומיא דכפרות שעושה עם התרנגול.

מכל מקום רוב רובם של קהלות הקודש בעם ישראל נהגו לעשות התשליך בראש השנה עצמו מהאי טעמא שהובא במדרש הנז"ל.

ועיין למהרי"ל [נהלכות ראש השנה אות ט'] שכתב וז"ל: אמר מהר"י סגל מה שנוהגין לילך בראש השנה אחר סעודה אצל ימים ונהרות להשליך במצולות ים כל חטאתינו משום דאיתא במדרש זכר לעקידה שעבר אברהם אבינו בנהר עד צוארו ואמר הושיעה ה' כי באו מים עד נפש והוא השטן כמו נהר לעכב אותו מן העקדה. ומהר"י סגל נהג גם כן להלוך אצל הנהרות וכו' עכ"ל.

הא ראית שמהרי"ל עשה סדר התשליך ביום ראש השנה עצמו.

נר שלום

יעשוהו אחר שחרית בחצי הראשון של היום שהוא עת רצון יותר מסוף היום. יורינו ושכרו כפול מן השמים.

תשובה. איתא במדרש רבא [ויקרא כ"ט א'] אמר רבי לוי בשם רב חמא בר חנינא שלש עשרה חופות וכו', נמצאת אתה אומר ביום ראש השנה בשעה הראשונה עלה במחשבה, ובשניה נתייעץ עם מלאכי השרת, בשלישית כנס עפרו, ברביעית גבלו, בחמישית רקמו, בששית עשאו גולם, בשביעית נפח בו נשמה, בשמינית הכניסו לגן, בתשיעית נצטווה, בעשירית עבר, בי"א נידון, בי"ב יצא בדימוס. אמר הקב"ה לאדם זה סימן לבניך כשם שעמדת בדין לפני היום ויצאת בדימוס, כך עתידין בניך לעמוד לפני בדין ביום הזה ויוצאין לפני בדימוס. אימתי, בחודש השביעי באחד לחודש, עד כאן לשונו. ועל כן מאחר שאדם הראשון יצא בדימוס בשעה י"ב ביום ראש השנה, הרי שעה י"ב ביום זה היא עת רצון. ובודאי שסוף השעה היא היתה עת רצון יותר, מפני שכל שהיא קרוב לקדושת השבת היא יותר רצון. ולכן גם עתה נעשה ענין התשליך בשעה י"ב, וסוף השעה הוא יותר רצון, מפני כי קבלת תשובה של הדורות נסמכה על קבלת תשובה של אדם הראשון שהיתה בשעה י"ב מן היום, שבאותה שעה נסתם פי המקטרג ונכנע. ולכן בכל שנה ושנה יתעורר הכח הזה, וחפץ ה' בידינו יצלח להתשליך המקטרג בסדר זה של התשליך, כאשר הבטיח הקב"ה לאדם הראשון כך עתידין בניך לעמוד לפני בדין ביום הזה ויוצאין בדימוס, שאז ישליך במצולות ים כל חטאתינו. עכ"ל.

וכבר ידעת כי רבנו הרי"ח הטו"ב משיב לשואל בדרך ששואלו ועל פי השגת

ובמטה אפרים [סימן תקל"ח סעיף ז'] כתב דהכל לפי הזמן של האדם ואם משעה בעצמו שאחר המנחה לא יהיה לו פנאי ללכת יעשה סדר התשליך קודם המנחה.

וע"פ הסוד ברור הוא שצריך לעשות סדר התשליך דווקא בראש השנה ודווקא אחר תפלת מנחה.

עיי' בשעה"כ [דף ל' ע"ב] שכתב וז"ל: ענין המנהג שנהגו האשכנזים לילך ביום ראשון דראש השנה אחר תפלת המנחה מעט קודם שקיעת החמה אצל הים הגדול או אצל מעיין או באר מים חיים וקוראים אותו תשליך הנה הוא מנהג יפה ויותר טוב הוא אם יהיה מחוץ לעיר וכו' עכ"ל.

ובפרי עץ חיים [דף קמ"א ע"א] ראיתי לשונות שכתב וז"ל: נכון לילך ביום ראשון דראש השנה קודם שקיעת החמה אל מעיין ובאר של מים חיים וטוב אם יהיה חוץ לעיר וכו' ולומר שם י"ג מכילין דרחמי וכו' ומנהג טוב לומר [אוחס] אחר מנחה קודם שקיעת החמה עכ"ל.

ונראה שיש קצת תוספת בלשון הרב בפרי עץ חיים משעה"כ כיון דבשעה"כ משמע דרק הגיד שמנהגם של ק"ק אשכנזי הוא יפה אבל בפרי עץ חיים משמע דדיבר אלינו לאמר שנקומה ונלך לקיים סדר התשליך ודו"ק.

וטעם מדוע מקיימים סדר תשליך ע"פ רבנו האריז"ל דווקא אחר המנחה קודם השקיעה ראיתי שכבר נשאל בזה הרי"ח הטו"ב בשו"ת תורה לשמה [סימן קנ"ט] שנשאל והשיב בזה וז"ל: שאלה. מצינו בסידור כוונות האר"י ז"ל בענין התשליך ביום ראשון דראש השנה שיעשוהו אחר תפלת המנחה מעט קודם שקיעת החמה, ולא ידענו מה טעם יש בזה ולמה לא

נר שלום

[אחרי 1234567]

שלקח א' מצלעותיו ויסגור בשר תחתנה ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויביאה אל האדם היינו שנעשתה נסירה ובאה חוה פנים בפנים אל האדם.

ואלולי שלא חטא אדם הראשון ואכל מעץ הדעת והיה גם כן ממתין ולא מזדווג עם אשתו אלא אחר חצות הלילה היה העולם נתקן באופן המושלם, אבל מאחר וחטא קלקל ב' קלקולים הא' שמה שהיה צריך להתקן ביום אחד היינו נסירת רחל וטק' ד"א ובהבאתה אל הזיווג הוצרך עתה להתעכב עד שמיני עצרת ולא עוד אלא כיון שנתקלקל הדבר לא היה די במה שנוסר אותה אלא צריך לעשות כמה וכמה מיתוקים אחרים לעשותה מוכנה להיותה ראויה לזיווג והקלקול השני שגרם הוא שבמקום שיתוקן העולם בבת אחת נמשך ונתארך שית אלפי שני.

עוד דע כי עיקר מיתוק דינים קשין ורפין נעשין על ידי האדם בשופר והוא סוד עלה אלהים בתרועה ה' בקול שופר והיינו אלקים הוא דין ומתמתק בקול של התרועה שציונו ה' כדכתיב יום תרועה יהיה לכם. ועיין בשעה"כ ודף ט"א ע"ד שכתב וז"ל: יבאר בו למה הם ב' ימים דר"ה וכו' והענין הוא במה שהודעתך בתפילת שחרית דחול כי כל התפילה שאנו מתפללים בזמן הגלות והחורבן אין בהם כח רק להעלות בחינת פנימיות העולמות בלבד ולכלול פנימיות דעשיה ביצירה וזה בזה וזה בזה עד האצילות וזה בכח נשמותינו הנמשכות מבחינת הפנימיות אבל בחינת החיצוניות שהם העולמות בעצמם והמלאכים אינם יכולים לעלות וזה סוד הן אראלם צעקו חוצה רוצה לומר כי המלאכים צועקים לסיבת היותם חוצה

השואל אבל זה אינו מכונן לומר שאין בסדר אמירת תשליך ע"פ הסוד עומק וצורך גדול לבחינת היום.

כי נלע"ד יש בסדר התשליך נחיצות והכרח גדול לאומרו דווקא ביום ראשון ודווקא אחר תפלת המנחה וכפי שאבאר הענין זה עתה.

דע כי יש ב' ימי ראש השנה. יום הראשון הוא דינא קשיא וביום השני הוא דינא רפיא.

גם יש לידע כי בב' ימים אלו מלך יושב על כסא דין וכל תכלית העבודה של האיש היהודי בב' ימים אלו למתק הדין בתכלית המיתוק.

והטעם שדווקא מלך יושב על כסא דין בראש השנה כיון שנברא בו העולם ובנין הנוקבא חוזר ומתחדש.

והנה זה הבנין של הנוקבא צריך להעלות כפי מעשי התחתונים כי נוקבא היא שורש לתחתונים, ולכן צריך לראות איך להתנהג השורשים עם הענפים אם לקרב אותם הרי שזוכה לחיים אם לדחות אותם ח"ו הרי נידונים למיתה ב"מ. וכן אם להשפיע לבריות בריוח הרי הוא זוכה להתעשר או בצמצום זהו עוני ח"ו, וכן כל שאר הדברים שקובעים אותם בראש השנה לראות איך תתנהג הנוקבא בהנהגת העולם באותה שנה וזהו כללות ענין הדין.

על כן חוזר הקב"ה לבדוק בני האדם בכל שנה לראות איך לבנות זה הבנין.

עוד נודע כי בראש השנה נברא אדם הראשון שהיה זה יום ששי לבריאת העולם וכשנברא פרצוף זו"ן היו אחור באחור זה עם זו והיה זה במתכוין כדי שבזכות תפלתו של האדם יביא את זו"ן פנים בפנים לכן תכלית היום היה נסירת הז"א מהנוק' דומיא מה שנעשה עם אדם וחוה

נר שלום

דו"ק מדבריו אלה שביום הראשון תכלית עבודתנו הוא לעשות כל מה שביכולתנו כדי למתק הדינים ולבסמם.

והנה גילו חכמים ז"ל שעיקר סוד המיתוק והביסום נעשה על ידי השופר. ובס"ד בדברי שלום חלק י' נרחיב בענין השופר ורמזיו וסודו וסגולותיו, מכל מקום הדין נמתק בשורשו שהוא השופר.

כרם יש לשאול כיון שיש ג' זמני תפלות בראש השנה שהם ערב בקר וצהריים שבהם נתקן הז"א בג' כלים שלו שהם כלים פנימיים בשחרית וכלים אמצעיים במנחה וכלים חיצוניים בתפלת ערבית אם כן מדוע אין אנו תוקעים בשופר גם בערבית וגם במנחה ומדוע נתקן לתקוע רק בבקר בשחרית ובמוסף אחרי שסוף כל סוף תכלית בחינת היום הוא למתק ולבסם בכמה שאפשר את הדינים של היום הראשון.

ונראה לומר דמאחר שערבית מתקנת בכלים חיצוניים ומה גם דהוא זמן הנוקבא והדינים שולטים בעולם אין שייכות כלל וכלל למתק לכן לא תקנו חז"ל לתקוע שופר בלילה.

אבל במנחה לא מובן מדוע לא תקנו לתקוע בשופר מאחר והיום יום ושליטת הז"א בו.

ונראה מאחר וכבר מחצות ואילך מתעורר הז"א מתרדמתו [כפי שגנאל זה לקמן] אין שייכות לתקוע בשופר שתכליתו גם כן להמשיך מוחין אליו ולעוררו אבל מכל מקום לענין התרדמה אין בחינת היום צריך לשופר אבל לבחינת מיתוק וביסום הזמן של מנחה שהוא זמן של תיקון כלים האמצעיים צריך משהו למתק הזמן ההוא וגילו חז"ל שעל ידי סדר התשליך שהוא

ואינם מפנימיות כמו נשמת בני אדם. והנה קודם החורבן היה כח ויכולת בתפלתנו להעלות הפנימיות והחיצוניות ביום א' בלבד ולא היו עושים רק יום א' בלבד זולתי כשלא באו העדים אלא מן המנחה ולמעלה אבל אחר החורבן הוא בהכרח לעשות ב' ימים של ר"ה וכנז' בדברי רשב"י בספר הזוהר ובספר התיקונים וביום הא' עולה בחינת הפנימיות והנשמות. וביום הב' עולה אף בחינת החיצוניות. וזהו הטעם שאמרו בספר הזוהר בפרשת פנחס [דף ל"א ע"ב] דיום הא' הוא דינא קשיא והב' הוא דינא רפיא והטעם הוא כי ביום הא' עדיין לא נתבסמו העולמות ואינם יכולין להתעלות ליכלל זה בזה אמנם הפנימיות לבדו הוא העולם ונכלל כנז' ולכן הוא דינא קשיא אך ביום הב' שכבר נכללת בחינת הפנימיות ביום הא' מכח זה גם העולמות שהם בחינת החיצוניות עולין ונכללין ביום הב' גם הם ואף גם אז אינם עולים ונכללין מעצמם רק ע"י הפנימיות של הנשמות וכיון שעולים העולמות עצמן ביום הב' לכן נקרא דינא רפיא ולטעם זה ביום א' עולה הפנימיות כדי שיהיה כח ביום הב' לעלות גם החיצוניות מה שאין כן אם היה הדבר בהיפך כי ביום א' אי אפשר אל החיצוניות לעלות וכל בחינת הנסירה הנעשית ביום א' בענין הפנימיות בזכרינו לחיים בברכת אבות חוזרת להיות ביום ב' להיות בבחינת החיצוניות ולכן הם ב' ימים עכ"ל.

ח"ח"ח 1234567

הא למדת שיום א' דר"ה הוא דינא קשיא כיון שעדיין הבחינות אינם ממותקות ומבוסמות לכן העולמות אינם יכולים לעלות ולהתכלל זה בזה.